

## **Η ΑΜΦΙΒΟΛΙΑ ΩΣ ΕΝΔΟΣΙΜΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ**

Δημήτρης Κ. Μπάκας

Τα ανθρώπινα όντα συνιστούν την κορωνίδα της Πλάσης. Συγκρινόμενα ακόμη και με τα πλέον προηγμένα από τα άλλα ζώα εκδηλώνουν ποιότητες και χαρακτηριστικά ως ριζικά διαφορετικά: τη **λογική σκέψη**, μαζί με την ικανότητα να αναλύουν, να συλλαμβάνουν και να κατανοούν αφηρημένες έννοιες, την ικανότητα να βιώνουν και να εκφράζουν **αισθητικές συγκινήσεις**, το συναίσθημα της **ηθικής ευθύνης**, τη δύναμη να **αγαπούν**, τη **συνείδηση** και τόσα άλλα μοναδικά ανθρώπινα χαρίσματα, στα οποία βασίζεται ολόκληρη η δομή και η ιστορία του **πολιτισμού μας**.

Οι πρώτιστες έννοιες **αλήθεια, κάλλος, αρετή, μνήμη και πίστη** συνιστούν το θεμέλιο όλων των αξιών που **συγκροτούν και συγκρατούν τις ανθρώπινες κοινωνίες**. Δεν έχει ιδιαίτερη σημασία το εάν είναι έξω από εμάς, περιμένοντας να ανακαλυφθούν, όπως πίστευε ο Πλάτωνας ή είναι, το πιο πιθανό, **αναδύσεις της διαρκώς αυξανόμενης πολυπλοκότητας του εγκεφάλου μας**.

Ειδικά οι **καλλιτέχνες**, με τη γενική έννοια, έχουν αναπτύξει μια φυσική έφεση υψηλής **ευαισθησίας**, ώστε να θεωρείται ότι έχουν το **χάρισμα** να προσεγγίζουν τρόπον τινά μια **«κρυμμένη όψη της πραγματικότητας»**, που δεν είναι ορατή από τους πολλούς και έχουν την ικανότητα να την παρουσιάζουν μέσα από τα έργα σε εμάς τους πολλούς, **δημιουργώντας συναισθήματα της ίδιας υφής με τα δικά τους**. Το **καλλιτεχνικό αυτό συναίσθημα** δεν είναι ιδιαίτερα αιτιολογημένο, αλλά από τους επιστήμονες εντάσσεται στην **ολιστική ευφυΐα** που αναπτύσσουν αυτά τα άτομα.

Έχει πλαστεί μια νοοτροπία ότι η **δημιουργικότητα είναι «δώρο»** ή ένα ειδικό **«ταλέντο»**, που το έχουν ορισμένα άτομα μόνον και μάλιστα πιστεύεται ακόμη ότι η δημιουργικότητα πάει χέρι με χέρι με την ...τρέλα!! Θεωρείται μια **απόκλιση** από το φυσιολογικό που προέρχεται από μια **έμπνευση** (εν και πνοή), που τους έρχεται απέξω και ίσως δεν έχουν και τη δυνατότητα να την ελέγξουν. Επίσης πιστεύεται, εσφαλμένα, ότι η δημιουργικότητα περιορίζεται σε ορισμένους αναγνωρισμένους τομείς Τέχνης, όπως η **ποίηση, ζωγραφική, η μουσική** κ.κ. Ήδη, όμως, έχει αποδειχθεί εμπράκτως ότι η **δημιουργικότητα είναι ανάδυση του ανθρώπινου εγκεφάλου απλώνεται σε όλες τις δραστηριότητες του ανθρώπινου πνεύματος και καλύπτει όλο το φάσμα των ενεργημάτων μας**.

Τα άτομα, που διακρίνονται για την **εφευρετικότητα, την ανεξαρτησία και αυτονομία της σκέψης, για τον ενθουσιασμό, το άνοιγμα προς τις εμπειρίες, την αυτο-εμπιστοσύνη, την ανοχή της ασάφειας και την ικανότητα σύνθεσης των αντιθέτων, την έλξη προς το σύνθετο και την ολιστικότητα διαθέτουν μεγάλο απόθεμα ενεργητικότητας, συναισθηματική ισορροπία, συγκέντρωση των ενδιαφερόντων και της προσοχής στο στόχο. Γι' αυτό είναι πρόθυμα να αναλαμβάνουν δράση και κινδύνους**.

Το **χάος**, το οποίο κάποτε το θεωρούσαν ως ένα κακό «δράκο», τώρα πλέον η επιστήμη το θεωρεί ως **πηγή έμπνευσης και δημιουργίας** νέων μορφών εξέλιξης (θετικής αλλά και αρνητικής). Από τα καιρικά φαινόμενα και την τυρβώδη ροή στους καταρράκτες φθάνουμε στην ενεργοποίηση των **νευρώνων του εγκεφάλου μας** μέχρι τις διακυμάνσεις του **χρηματιστηρίου!** Έτσι πλέον το **καλό και κακό αναδύεται από τη μη προβλεψιμότητα των άπειρων χασοτικών φαινομένων**.

**Η ζωή συνιστά μια πορεία προς την πολυπλοκότητα!** Κάθε στιγμή ξανοίγεται κάτι καινούργιο και κάτι παλαιό αδρανοποιείται ή αναδρά με ένα καινούργιο τρόπο. Κάθε τι που γίνεται αντιληπτό με τα αισθητήρια ή νοητικά μας όργανα βρίσκεται σε μια **διακριτή ισορροπία**, που έχει **δυναμικό χαρακτήρα** και διαρκώς μεταλλάσσεται μέσα στο χρόνο με ποικίλους βαθμούς αλλαγών.

Να ζει κάποιος με **δημιουργική αμφιβολία** σημαίνει να **εισέρχεσαι στο χάος για να ανακαλύψει εκεί μια αλήθεια που δεν μπορεί να εκφραστεί με λέξεις**. Αυτή την ευαισθησία έχουν οι κάθε λογής **δημιουργοί**. **«Βλέπουν» μια άλλη αλήθεια που είναι πιο πραγματική!**

Οι **δημιουργικοί άνθρωποι** παρουσιάζουν **υψηλή ανοχή στην ασάφεια και την αμφιθυμία** και μια τάση να σκέπτονται με **αντίθετες έννοιες**, χωρίς να σημαίνει ότι γεννήθηκαν έτσι. Αφήνουν τον εαυτό τους ελεύθερο στην αίσθηση ότι **«γνωρίζουν και δεν γνωρίζουν»**, μια **«αυθεντική ταπεινοφροσύνη»!** Μια **ανεπάρκεια, αβεβαιότητα, δέος χαράς και απώλειας ελέγχου και εκτίμησης των μη γραμμικών μεταβολών**. Έχουν μια **εξελικτική σκέψη**.

**Η δημιουργικότητα είναι γεμάτη από μαγικές στιγμές έκπληξης, δηλαδή από ξαφνιάσματα αλήθειας και νέας ιδέας, που δεν υπήρχαν πριν. Στις αποφάσεις, ακόμη, αφήνονται κάποια κενά ανοίγματα για να μπορεί να μπει κάτι καινούργιο, κάτι που έχει αφεθεί απέξω. Αυτό το κενό παρέχει την ευχέρεια για μια ανοιχτή ροή που είναι απαραίτητη στην αυτοοργάνωση του όλου.**

**Μεγαλοφυΐα** θεωρούσαν παλαιότερα κάθε δημιουργικό άνθρωπο. Σήμερα καθώς επιστημονικά πιστεύεται ότι η μεγαλύτερη χρήση της ανθρώπινης δημιουργικής διάνοησης δεν γίνεται στην τέχνη ή στην επιστήμη, αλλά στις καθημερινές αυθόρμητες πράξεις, με τις οποίες διατηρείται η συνοχή στην κοινωνία. **Το κοινωνικό ευ ζην συνιστά την πιο υψηλή τέχνη.**

Οι έρευνες πάνω στην ευφυΐα και τη δημιουργικότητα, έδειξαν, σχεδόν εξαρχής, ότι παρόλο που ιδιαίτερες ομάδες με υψηλό δείκτη νοημοσύνης καταφέρνουν να σημειώνουν εξαιρετική βαθμολογία τόσο στο σχολείο όσο και στο πανεπιστήμιο, στην ουσία **επισκιάζονται** από εκείνους που δεν έχουν απλά υψηλό IQ, αλλά και **υψηλό δείκτη δημιουργικότητας!** Άλλες έρευνες δείχνουν ότι οι μαθητές με **υψηλό δείκτη δημιουργικότητας** ξεπέρασαν αυτούς που είχαν μόνο **υψηλό IQ**, σχεδόν σε όλα τα επίπεδα και τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

**Όλα τα παραπάνω μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η έμφυτη χαρισματικότητα είναι τελικά ένας συνδυασμός ευφυΐας και δημιουργικότητας.**

**Το μηδέν και το είναι πάνε μαζί,** γιατί συνιστούν το κοσμογονικό υπέδαφος των πραγμάτων και των δράσεων, ήτοι την **αρχική μάζα της ζωής και της φύσης.** Η μορφή που παίρνει η λειτουργική τους, με τη μετάβαση από το δυναμικό στο ενεργητικό πεδίο τους συναπαρτίζει ένα **αχειροποίητο ψηφιδωτό.**

Ο Αϊνστάιν απέδειξε ότι η ενέργεια σχετίζεται με τη μάζα απόλυτα ( $E=mc^2$ ). **Τη συνάντηση του μηδενός με το είναι την ονομάζουμε γίνεσθαι. Δημιουργία (δήμος + έργον) είναι η παραγωγή έργου για το (γενικό) καλό του λαού. Τουτέστιν αρετή!!!**

**Το χάος από επιστημονική θεωρία ξεπέρασε τα όρια της Τέχνης και έλαβε μεταφορικά πολιτισμική μορφή, από την οποία αναφύονται μεγάλα ερωτηματικά για άλλοτε βεβαιότητες.**

Οι **άπειρες και ανεξέλεγκτες αποχρώσεις της ζωής** δεν είναι δυνατόν να προβλεφθούν **απόλυτα,** αλλά ταυτόχρονα ξανοίγονται απίθανες **περιπτώσεις δημιουργικότητας.** Να αμφιβάλουμε εν μέτρω για τα όσα συμβαίνουν γύρω μας, αλλά **προπαντός να αμφιβάλλουμε για την γνώση μας!**

Κοντολογίς, **μπορούμε να ζούμε όχι ως ρυθμιστές της φύσης, αλλά ως δημιουργικοί συνεργάτες της.** Τότε δεν μάς καταβάλλει η ανούσια ακηδία και καταστροφική αδιαφορία!

**Η αμφιβολία συνιστά το κίνητρο (ενδόσιμο) για δημιουργική σκέψη και δράση. Τότε η ζωή μας αποκτά νόημα, ευχαρίστηση και ολβιότητα.**

**(συνέχεια στο επόμενο)**

Δημήτρης Κ. Μπάκας  
31 Μαρτίου 2022